

Област Ямбол

▶ Население (2015)	124 773
▶ Територия (кв.км)	3355,5
▶ Брой на населените места	109
▶ Дял на населението в градовете (%)	70,1

Общ преглед

БВП на човек от населението в област Ямбол остава значително под средното равнище за страната. Същевременно разликата в доходите и заплатите в областта спрямо средните нива в страната се увеличава заради по-бавния им ръст в област Ямбол. Икономическата активност на пазара на труда в областта е сравнително висока, но безработицата остава над средните нива за страната. Инвестициите в областта остават ниски, но местната администрация се справя добре с усвояването на европейски средства. Качеството на пътищата в областта е значително по-високо от средното за страната.

Застаряването на населението в област Ямбол е по-изявено от това в страната. През 2015 г. Ямбол е областта с най-голям спад на записването на населението в V–VIII клас, а през 2016 г. за втора поредна година Ямбол е областта с най-висок дял на слабите оценки на матурите по БЕЛ. Здравеопазването в областта страда както от липса на лекари, така и от сравнително малък брой легла в болниците. Малкият брой на регистрираните престъпления води до ниска натовареност на съдиите в областта и сравнително бързо приключване на делата, а разкриваемостта на престъпленията е висока.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

През 2014 г. БВП на човек от населението в област Ямбол нараства до 7751 лв./човек, но остава значително под средното равнище за страната, което е 11 574 лв./човек. Доходите на домакинствата обаче намаляват през 2009–2011 г. и отново през 2014 г., като в резултат на това изостават от средните за страната. През 2015 г. средногодишният доход на лице от домакинство в областта е 4437 лв. при 4953 лв. за страната. И през 2015 г. както делът на доходите от заплата (59% при 57% за страната), така и този на доходите от пенсия (30% при 27% за страната) в областта са по-високи от средните за страната, което е почти изцяло за сметка на дела на доходите от самостоятелна заетост (2% при 7% за страната).

Заплатите в област Ямбол също нарастват непрекъснато през последните няколко години, но ръстът им е по-нисък от средния за страната. През 2014 г. средната годишна брутна заплата на наетите в областта е 7472 лв. при 9860 лв. за страната.

Бедността в областта е малко по-висока от средната за страната – 22,8% от населението живее под националната линия на бедност.

Пазар на труда ●●●

Икономическата активност в областта се повишава до 71,5% (при 69,3% за страната) през 2015 г., като през последните четири години е над средната за страната.

Заетостта в областта също се повишава през 2015 г. след две поредни години на спад и реално достига средното за страната равнище – 62,8% за населението на 15–64 години при 62,9% за страната. Безработицата обаче продължава да е по-висока от средната за страната, въпреки че също намалява и достига 12,0% при 9,1% за страната през 2015 г.

Образователната структура на работната сила в област Ямбол през 2015 г. е по-благоприятна от тази в страната, което обяснява високата икономическа активност и доброто ниво на заетост. С висше образование са 29,0% от населението на възраст между 25 и 64 години (при 27,5% за страната), а 14,8% са с основно и по-ниско образование (при 18,1% за страната).

Инвестиции ●●

Инвестициите в областта продължават са значително по-ниски от средните за страната. През 2014 г. разходите за придобиване на ДМА в областта се повишават до 1741 лв./човек при 2786 лв./човек в страната. Чуждите инвестиции пък са над 6 пъти по-ниски. През 2014 г. ЧПИ в нефинансовите предприятия с натрупване се повишават слабо до 465,6 евро/човек при 3006,6 евро/човек за страната.

Местните администрации в област Ямбол продължават да се представят сравнително добре при усвояването на европейски средства. Изплатените суми по договори на общините в областта като бенефициенти по оперативните програми към

31 май 2016 г. са 909,0 лв./човек от населението (при 688,8 лв./човек за страната). Най-много средства (над 1000 лв./човек) са усвоили общините Ямбол и Тунджа, а най-малко (под 100 лв./човек) – община Елхово.

Инфраструктура ●●●

Гъстотата на пътната мрежа в областта е по-висока от средната за страната, а тази на железопътната продължава да е близо двойно по-ниска след закриването на линията Ямбол – Елхово през 2013 г. Делът на автомагистралите и първокласните пътища е по-висок от общия за страната, което предопределя и сравнително доброто качество на пътната настилка в областта (52,1% при 40,7% за страната).

През 2015 г. делът на домакинствата с достъп до интернет, както и делът на хората, които ползват интернет в областта, намаляват и са под средните стойности за страната.

Данъци и такси ●●●

Нивото на местните данъци и такси в общините от област Ямбол е съизмеримо със средното за страната и през 2016 г. Изключение прави размерът на годишния патентен данък за търговия на дребно, при който общините в област Ямбол поддържат сравнително ниски ставки. Докато в повечето големи общини в България този данък достига 20 лв./кв.м, в община Ямбол той е 10 лв./кв.м. В рамките на област Ямбол най-ниска е ставката в община Стралджа – 4 лв./кв.м.

От разглежданите местни данъци и такси единствената промяна на данъчната тежест в област Ямбол през 2016 г. е намаляването с 0,49‰ на таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридически лица в община Тунджа до 8,01‰.

Администрация ●●●

За втора година оценката за развитието на електронното правителство в общините на областта е по-ниска от средната за страната. Оценката за предоставянето на услуги на „едно гише“ обаче остава по-висока от средното ниво за страната, като община Ямбол регистрира най-висока степен на развитие.

В Рейтинга на активната прозрачност на органите на местно самоуправление на Фондация „ПДИ“ обаче общините в област Ямбол отново се представят по-слабо от средните нива за страната – 45,6% при 54,2% за страната през 2016 г. Най-високо е оценена прозрачността на администрацията в община Тунджа (51,4%), а най-ниско – тази в общините Стралджа (36,3%) и Болярово (36,9%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●

Демография ●●

Както и в предходните години, през 2015 г. коефициентите на възрастова зависимост за областта са значително по-неблагоприятни от средните за страната.

През 2015 г. коефициентът на естествен прираст в областта намалява до $-9,5\%$, като достига най-високата си отрицателна стойност досега и е значително по-голям от средния за страната $-6,2\%$. Демографската картина се влошава допълнително от сравнително високия темп на изселванията от областта. През 2015 г. коефициентът на механичен прираст намалява до $-5,8\%$, което все пак е двойно по-ниска стойност от тези в първите години на кризата ($-10, -12\%$).

Около 70,1% от населението на областта живеят в градовете (при 73,1% средно за страната), което предопределя и сравнително по-ниската гъстота на населението.

Образование ●

През 2015 г. Ямбол е областта с най-голям спад на записването на населението в V–VIII клас. Нетният коефициент на записване намалява от 83,5% през 2014 г. до 78,4%, като почти се изравнява със средния за страната (78,3%). Данните от година по-рано показват, че относителният дял на отпадналиите от основното и средното образование също се повишава значително, но и той все още е по-благоприятен от средния за страната – 2,6% при 2,8% за страната през 2014 г. Делът на второгодниците остава по-висок от средния за страната.

През 2016 г. за втора поредна година Ямбол е областта с най-висок дял на слабите оценки на матурата по БЕЛ – 16,8% при 8,7% за страната. Ямбол е и сред областите с най-нисък среден успех от зрелостните изпити – „добър“ 3,87 при „добър“ 4,17 за страната.

Здравеопазване ●●

Ямбол е сред областите с най-голям дял на здравноосигурените лица. Същевременно здравеопазването в областта страда както от липса на лекари, така и от сравнително малък брой легла в болничните заведения. През 2015 г. един лекар от водеща специалност в областта се грижи средно за 832 души от населението при 544 за страната. Въпреки това броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението в областта е съизмерим със средния за страната. През 2015 г. броят на леглата в МБАЛ в областта се задържа на 3,1 на 1000 души от населението, което е значително по-ниско съотношение от средното за страната (4,6 на 1000 души).

Недостигът на специалисти и на легла в болниците е най-вероятната причина за сравнително ниския дял на постъпилите болни за лечение в МБАЛ в област Ямбол и през 2015 г. – 157 на 1000 души от населението при 232 на 1000 души за

страната. Обяснение за тези данни може да се търси в допускането, че много хора разчитат на здравни грижи и лечение извън областта.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

И през 2015 г. натовареността на наказателните съдии в област Ямбол е сравнително ниска (6,2 дела на месец на съдия при 8,3 дела за страната). Това се отразява и на бързината на приключване на делата – 91,0% от делата в областта приключват в 3-месечен срок (при 88,1% за страната), а делът на висящите е 6,3% (при 9,4% за страната).

Област Ямбол получава и сравнително високи оценки за сигурността. За пета поредна година регистрираните престъпления в областта намаляват, като достигат 10,8 на 1000 души от населението (при 13,6 на 1000 души за страната) през 2015 г. През 2015 г. 60,0% от регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Ямбол са разкрити при значително по-малкия относителен дял за страната (39,2%).

Околна среда ●

След Видин Ямбол продължава да е областта с най-нисък дял на населението с достъп до канализация и свързаност с ПСОВ. През 2014 г. той отново е 3,6%, или над 15 пъти по-нисък от средния за страната.

Делът на населението в селища с обществена канализация в областта също е по-нисък от средния – 70,4% при 74,9% за страната.

Въздухът в областта е сравнително чист, като през 2014 г. емисиите на въглероден диоксид в атмосферата са 62,7 т/кв.км при 314,5 т/кв.км средно за страната. По-малко са и образуваните битови отпадъци в областта – 313 кг/човек годишно при 442 кг/човек за страната през 2014 г.

Култура ●●

Традиционно посещенията на театри в областта спрямо броя на населението са значителни. През 2015 г. те са над 53 000, или 427 на 1000 души от населението при 302 на 1000 души за страната.

Посещенията в кината в областта намаляват и разликата със средните стойности за страната се увеличава. През 2015 г. в област Ямбол са отчетени 111 посещения на 1000 души от населението при 744 на 1000 души за страната. Посещенията в музеите също са сравнително малко, въпреки че се увеличават спрямо 2014 г. Библиотеките в областта отчитат 383 посещения на 1000 души от населението през 2015 г. – почти двойно по-ниско от средната стойност за страната.

Ключови показатели за област Ямбол

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5892	6489	7086	7130	7751	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3722	3602	3814	4572	4133	4437
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6034	6343	6679	7111	7472	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	28,6	19,1	17,9	22,8	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	68,1	69,7	72,5	71,7	69,4	71,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	58,1	59,9	61,4	59,9	58,8	62,8
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	14,8	13,6	14,9	16,1	15,0	12,0
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	19,2	18,0	22,4	24,2	23,7	29,0
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	43	43	43	44	45	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	892	1624	3011	1326	1741	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	468	522	513	421	466	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	27,9	40,7	46,0	44,8	57,2	56,8
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	48,0	54,6	54,0	50,3	51,7	52,1
Покритие на кадастъра (%)	16,6	16,6	16,6	16,6	16,6	16,6

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,4	-7,0	-7,8	-6,5	-7,6	-9,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-11,8	-4,4	-3,8	-5,0	-3,8	-5,8
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,3	4,5	4,1	4,2	4,1	4,0
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	8,4	5,1	10,6	8,5	10,0	15,6
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,2	84,5	83,9	83,0	83,5	78,4
Дял на здравноосигурените лица (%)	88,1	90,5	89,8	88,8	89,9	91,3
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	155	145	160	168	139	157
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	18,6	14,5	12,5	12,2	10,9	10,8
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	54,8	51,7	53,1	57,0	60,2	60,0
Дял на висшите наказателни дела (%)	6,4	6,7	7,4	10,3	6,6	6,3
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	3,4	3,5	3,6	3,6	3,6	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	9,8	10,5	12,9	63,8	62,7	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	83	85	61	59	134	111
Посещения в театрите на 1000 души от населението	229	296	278	383	421	427